

**EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE
ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT**

**PROGRAMA
PENTRU
LIMBA ȘI LITERATURA BULGARĂ MATERNĂ, LIMBA
ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU
COPII, METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR ÎN
LIMBA BULGARĂ MATERNĂ ȘI METODICA PREDĂRII
ACTIVITĂȚILOR ÎN LIMBA ROMÂNĂ ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR**

**EDUCATOARE/INSTITUTORI/PROFESORI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL
PREȘCOLAR
(ÎNVĂȚĂMÂNT PREȘCOLAR ÎN LIMBA BULGARĂ MATERNĂ)**

**București
2020**

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa se adresează educatoarelor, institutorilor și profesorilor din învățământul preșcolar, care s-au înscris și vor susține examenul de definitivare în învățământ.

În elaborarea programei s-au avut în vedere următoarele principii:

- principiul continuității formării inițiale, realizat prin evoluție în carieră și dezvoltare profesională;
- principiul coerenței modular-tematice a programei, asigurat prin articularea proiectării ei, prin modul de elaborare a competențelor generale și specifice, prin modul de selectare a conținuturilor ce vor face obiectul evaluărilor vizate, prin diversitatea formelor și a strategiilor evaluative sugerate pentru a fi utilizate în contextul acestor examinări;
- principiul adecvării și armonizării finalităților și a conținuturilor învățământului primar românesc cu direcțiile și spiritul schimbărilor din societate;
- principiul optimizării și inovării activității în învățământul preșcolar, prin asimilarea celor mai noi achiziții din științele educației și din științele conexe.

Programa pentru Examenul național de definitivare în învățământ a educatoarelor, institutorilor și profesorilor din învățământul preșcolar cu predare în limba bulgară maternă vizează competențe abordabile din perspectiva dimensiunii cognitive, procedural-aplicative și atitudinale și propune o tematică ce corespunde tendințelor în evoluția disciplinelor.

Structura programei este următoarea:

- Notă de prezentare
- Competențele specifice a educatoarelor, institutorilor și profesorilor din învățământul preșcolar cu predare în limba maternă bulgară;
- Tematica programei în următoarea ordine a disciplinelor:
  1. Limba și literatura bulgară maternă,
  2. Metodica predării activităților în limba bulgară maternă în învățământul preșcolar;
  3. Limba și literatura română și universală pentru copii;
  4. Metodica predării activităților în limba română în învățământul preșcolar.
- Repere bibliografice.

COMPETENȚELE PROFESIONALE³ ALE CADRULUI DIDACTIC DEBUTANT (EDUCATOARE/INSTITUTOR/PROFESOR PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR)

● Proiectarea activităților educaționale

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
<ul style="list-style-type: none"> - Cunoaște, decodifică, identifică elemente de curriculum (modele de proiectare curriculară, tipologia activităților și strategiilor didactice etc.) în activitatea instructiv-educativă în grădinița de copii - Utilizează un limbaj psihopedagogic științific. 	<ul style="list-style-type: none"> - Identifică nevoile de învățare ale preșcolarilor și stabilește obiective educaționale informative și formative în funcție de particularitățile de grup și individuale 	<ul style="list-style-type: none"> - Își asumă modul de organizare a unui demers didactic

● Conducerea și monitorizarea procesului de instruire

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
<ul style="list-style-type: none"> - Cunoaște în mod elementar modul de organizare și conducere a activităților instructiv-educative. 	<ul style="list-style-type: none"> - Asigură adecvarea strategiilor de instruire la caracteristicile individuale și de grup ale preșcolarilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Se adaptează flexibil la condițiile curriculare concrete.

● Evaluarea activităților educaționale

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
<ul style="list-style-type: none"> - Cunoaște funcțiile evaluării precum și unele metode și instrumente de evaluare specifice învățământului preșcolar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Elaborează probe și instrumente de evaluare simple. 	<ul style="list-style-type: none"> - Manifestă disponibilitate de îmbunătățire a instrumentarului de evaluare folosit.

● Integrarea și utilizarea TIC în educație

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
<ul style="list-style-type: none"> - Cunoaște terminologia specifică TIC și înțelege rolul interacțiunii dintre preșcolar – computer 	<ul style="list-style-type: none"> - Identifică unele activități sau secvențe de activitate care pot fi realizate cu ajutorul TIC 	<ul style="list-style-type: none"> - Proiectează, în condiții de autonomie restrânsă, unele secvențe de învățare care presupun utilizarea TIC

● Cunoașterea, consilierea și tratarea diferențiată a preșcolarilor

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
<ul style="list-style-type: none"> - Cunoaște unele metode și tehnici de consiliere și tratare diferențiată a copiilor preșcolari 	<ul style="list-style-type: none"> - Reflectează asupra consecințelor ce decurg din aplicarea diferitelor metode și tehnici de consiliere și de tratare diferențiată a copiilor preșcolari 	<ul style="list-style-type: none"> - Manifestă deschidere pentru a experimenta noi metode și tehnici de cunoaștere și consiliere a preșcolarilor

● Managementul grupei de preșcolari

CUNOȘTINȚE	ABILITĂȚI	ATITUDINI
<ul style="list-style-type: none"> - Cunoaște diferite teorii cu privire la asigurarea managementului grupei de preșcolari 	<ul style="list-style-type: none"> - Creează un mediu ambiant plăcut pentru grupa de preșcolari care i-a fost încredințată 	<ul style="list-style-type: none"> - Este dispus să accepte sfaturi pentru mai buna organizare a mediului de

	- Antrenează copiii în organizarea sălii și a mediului curricular	Învățare și a grupei de preșcolari
--	---	------------------------------------

● **Dezvoltarea instituțională a unității de învățământ preșcolar și dezvoltarea de parteneriate grădiniță - comunitate**

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
- Cunoaște unele instituții din comunitatea locală care se află în legătură cu unitatea de învățământ preșcolar	- Realizează un schimb minimal de informații, prin diferite canale de comunicare, cu diferiți parteneri educaționali	- Se implică în stabilirea unor legături între grădiniță și comunitatea locală

● **Managementul carierei și al dezvoltării personale**

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
- Cunoaște și înțelege cu obiectivitate nivelul propriei pregătiri profesionale	- Își elaborează proiecte de dezvoltare personală și profesională	- Manifestă o conduită (auto)reflexivă asupra activităților profesionale și personale

● **Cercetare educațională aplicativă**

Cunoștințe	Abilități	Atitudini
- Cunoaște unele modele de elaborare a design-ului unei cercetări educaționale	- Elaborează micro-proiecte de cercetare educațională în condiții de asistență și consiliere metodologică	- Manifestă o atitudine favorabilă față de cercetarea educațională

1. TEMATICA PENTRU DISCIPLINA DE SPECIALITATE - LIMBĂ ȘI LITERATURĂ BULGARĂ MATERNĂ

I. Limba bulgară

- Elemente de fonetică și fonologie. Aspecte contrastive cu limba română
- Morfologie. Părțile de vorbire flexibile: definiția, clasificarea, categoriile gramaticale, paradigma și neflexibile.
- Probleme de punctuație și ortografie. Aspecte contrastive cu limba română.

II. Literatura bulgară, literatura pentru copii

- Literatura bulgara veche-Kiril și Metodii. Importanța activității lor spirituale și culturale. Discipolii acestora-Kliment Ohridski, K-tin Preslavski.
- Literatura Renasterii : Paisii Hilendarski, Filip Stanislavov-Abagar.
- Primii poeți bulgari-Добри Чинтулов, Георги Раковски, Добри Войников, Петко Славейков, Христо Ботев
- Literatura bulgara dupa Eliberare :Иван Вазов,Алеко Константинов, Димчо Дебелянов, Пенчо Славейков
- Povesti ptr. copii de Ангел Каралийчев, Леда Милева.
- Literatura pentru copii și tineret.
- Genul liric.
- Cântece populare.
- Poezie pentru copii: Иван Вазов, Елин Пелин, Леда Милева, Елисавета Багряна.
- Genul epic.
- Basmul popular fantastic: Неволята, Болен здрав носи, Крали Марко
- Basmul cult - Н.С.Andersen – Грозното патенце, Свинаят, Малката кибритопродавачка, Charles Perrault-Червената шапчица, Пепеляшка.
- Lumea fabulelor: Езоп, Петко Славейков, Константин Величков, Стоян Михайловски, Ла Фонтен.
- A.de Saint Exupéry: Малкият принц, C.Collodi: Пинокио I. Carroll: Алис в страната на чудесата.

Bibliografie

1. Dinekov P. Istoria na starata bălgarska literatura, Sofia 1961.
2. Mihăilă G. Contributii la istoria culturii si literaturii române vechi, Bucuresti 1972.
3. Rusev P. Grigorii Tamblak v Rumănia i starata rumănska literatura, Sofia 1966.
4. Dinekov P. Bălgarski vāzrojdenti, Sofia 1963.
5. Fotiade, Laura – Baz Locul lui Iordan Iovkov în relatiile literare romāno-bulgare din secolul al XI-lea, în “Studii de literatura universală”, vol.III, Bucuresti, 1961, p.237-255.
6. Iufu Zl. și Fotiade L. Antologie de texte din literatura bulgara, Bucuresti, 1962.
7. Iufu Zl., Zavera D. Raspândirea literaturii bulgare moderne în România pâna la 1944, în “Romanoslavica”, 1963, IX, (p.447-483).
9. Zarev P. Panorama na bălgarskata literatura, vol.I, partea I si II, 1966, 1967; ed.II, 1970
10. Iufu Zl. Oglindirea realitatii romānesti în opera lui L.Karavelov, în “Analele Universitatii Bucuresti”, Filologie, nr.23, 1961, p.50.
11. D. Zavera Prelegeri de literatura bulgara, Bucuresti, 1978.
12. D. Zavera Prelegeri de folclor comparat romān-bulgar (Cântece haiducești), Bucuresti 1979.

2. METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR ÎN LIMBA BULGARĂ MATERNĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR

a) Didactica comunicării (elemente de comunicare orală și scrisă în învățământul preșcolar):

- Abordarea textului literar destinat copiilor de vârstă preșcolară (ghidarea copiilor preșcolari spre receptarea și înțelegerea adecvată a textului literar specific);
- didactica textului literar epic și a textului dramatic, precum și didactica poeziei.
- Abordarea textului nonliterar (științific, publicistic, publicitar) din perspectiva caracteristicilor stilurilor funcționale și a funcțiilor comunicării;
- Rolul educatoarei în conturarea unor modele de exprimare și a unor atitudini care facilitează comunicarea;
- Soluții de prevenire și depășire a blocajelor în comunicare (tehnici de ascultare activă, învățare prin cooperare, tehnici nonverbale și de exprimare a sentimentelor etc.);
- Tipuri de întrebări și adecvarea acestora la tema abordată;
- Abordarea limbajelor diferitelor arte / științe din perspectiva codurilor specifice ale acestora (muzică, pictură, sculptură, cinematografie / fotografie, astrologie, geografie, heraldică etc.).

b) Didactica exprimării orale:

- Strategii de învățare și exersare a ascultării active la preșcolari;
- Strategii de învățare și exersare a alcătuirii diverselor tipuri de discurs oral în perioada preșcolarității (povestirea, rezumatul, caracterizarea, dialogul, monologul, rimele, interviul).

Bibliografie specifică metodicii limbii bulgare materne

1. Георгиева, М. Е. Добрева. (2003): *Писмените ученически текстове. Първа част – Репродуктивни текстове*. София: Кръгзор
2. Даскалова, Ф. (1994): *Методика на обучението по български език в детската градина*. Пловдив: Макрос 2000
3. Петрова, Е. и колектив (1976): *Овластяване на родния език в детската градина*. София
4. Витанова, Н. и др (1994): *Активността на детето в детската градина. Книга за учителя*. София: Просвета
5. Петрова, В. (2003): *Родна реч в детската градина. Книга за учителя. Моливко 3 – 7 години*. София: Слово.
6. Ангелова, Т. Методика на обучението по български език. Съвременни проблеми., С., 2004.
7. Димчев, К. Обучението по български език като система. С., 1998.
8. Димчев, К. Методика на обучението по български език. Реалности и тенденции, В. Търново, Знак 94, 2010.
9. Димчев, К. Езикознание. Езиково обучение. Методика на езиковото обучение, С. Булвест 2000, 2010.
10. Кабасанов, С. Методика на обучението по български език, С., 1979.

3. LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU COPII

I. LIMBA ROMÂNĂ

Fonetică și vocabular

- Nivelul fonetic. Pronunțarea corectă a cuvintelor.
- Vocale. Semivocale. Consoane. Diftong. Triftong. Hiat.
- Despărțirea cuvintelor în silabe.
- Omografe, omofone. Accentul.
- Derivarea. Cuvântul de bază. Rădăcină. Sufixe diminutive și augmentative.
- Arhaisme. Regionalisme. Neologisme. Împrumuturile (din/în limba română în/din limba maternă; alte împrumuturi)
- Paronimele frecvente. Pleonasmul.

Părți de vorbire – părți de propoziție (funcții sintactice)

- Exprimarea unei acțiuni, stări și existențe Verbul în propoziție.
- Exprimarea obiectului direct, indirect și a circumstanțelor (prepoziția, locuțiunea prepozițională). Substantivul în propoziție.
- Exprimarea însușirilor. Adjectivul în propoziție. Forme ale superlativului.
- Pronumele în propoziție.
- Numeralul. Exprimarea cantității și a ordinii.
- Adverbul în propoziție.
- Interjecția. Exprimarea emoțiilor și a sunetelor din natură.

Propoziția

- Exprimarea raporturilor de coordonare și subordonare (conjunția și prepoziția)
- Propoziția principală/propoziția secundară.

Fraza

- Propoziția regentă/elementul regent.

II. LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ PENTRU COPII

- Literatură pentru copii. Definiții. Caracteristici.
- Principalele genuri și specii literare, accesibile școlarilor mici:

1. Creația populară

- Folclorul copiilor (cântece formulă, recitative, numărători)
- Colinde, proverbe, zicători, ghicitori
- Basme populare culese și prelucrate de Petre Ispirescu: *Greuceanu*, *Prâslea cel Voinic și merele de aur*

2. Creația cultă

a. Genul liric:

- **poeziile copilăriei** (Ana Blandiana, *Întâmplări din grădina mea*; Passionaria Stoicescu, *Jocuri-poezii despre ce poți fi*)
- **poezia despre natură și viețuitoare** (Mihai Eminescu, *Somnoroase păsărele*; Elena Farago, *Cățelușul schiop*).

b. Genul epic

- **în versuri:**
  - **fabula** (Alec Donici, *Musca la arat*; Jean de La Fontaine, *Greierele și furnica*)
  - **balada** (George Topîrceanu, *Balada unui greier mic*)
- **în proză:**
  - **schita** (I.L. Caragiale, *D-l Goe, Vizită*)
  - **povestirea** (Emil Gârleanu, *Fricosul*; Mihail Sadoveanu, *Dumbrava minunată*)
  - **legenda** (Călin Gruia, *Povestea florii-soarelui*)

- **basmul cult** (Barbu Ștefănescu-Delavrancea, *Palatul de cleștar*; Ioan Slavici, *Zâna zorilor*; Hans Christian Andersen, *Rățușca cea urâtă*)

BIBLIOGRAFIE

I. Limba română

1. *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, Ediția a II-a revăzută și adăugită (2005), Editura Univers Enciclopedic, București
2. Gheorghe, M., (2009), *Limba română. Probleme teoretice și aplicații*, Editura Universității Transilvania din Brașov
3. Golopenția S., (2017), *Acțiune, interacțiune, identitate, studii de pragmatică lingvistică*, Editura Academiei Române (cap. Româna globală)
4. Pană-Dindelegan, G. (coord.), (2019), *Gramatica limbii române pentru gimnaziu*, Editura Univers Enciclopedic Gold, București
5. <https://www.eursc.eu/Syllabuses/2015-01-D-45-ro-2.pdf>
6. <https://www.observatoireplurilinguisme.eu/ro/>

II. Literatura română și universală pentru copii

1. Balazs, L., (2003), *Folclor. Noțiuni generale de folclor și poetică populară*, Editura Scientia, Cluj-Napoca
2. Călinescu, G., (2003), *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Editura Semne, București
3. Ciopraga, Constantin, (1997), *Personalitatea literaturii române*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Institutul European, Iași
4. Norel, M., (2012), *Literatură română și literatură pentru copii*, (<https://www.studocu.com/ro/document/universitatea-transilvania-din-brasov/english-literature/note-de-curs/literatura-romana-pt-copii-m-norel/4986179/>)
5. *** *Limba Română*, revistă de știință și cultură, Chișinău (www.limbaromana.md)
6. *** Curriculum pentru educația timpurie (în vigoare)
7. www.enciclopediavirtuala.ro
8. <http://ro.literaryframework.eu/>
9. www.romanianvoice.com/poezii/
10. www.cartiaudio.eu
11. www.biblior.net

4. METODICA PREDĂRII ACTIVITĂȚILOR DE LIMBĂ ROMÂNĂ ÎN GRĂDINIȚELE DE COPII CU PREDARE ÎN LIMBILE MINORITĂȚILOR

TEMATICA

- Clasificarea și structura activităților de joc didactic. Metodica desfășurării lor.
- Povestirile copiilor (repovestirile și povestirile create de copii). Metodica desfășurării lor.
- Memorizările. Clasificare. Structură. Metodica desfășurării lor.
- Structura activității de lectură după imagini. Valori formative.
- Convorbirea. Tematică. Structură. Metodica desfășurării lor.
- Jocuri de creație, cu subiecte din povești și basme. Valori formative.

BIBLIOGRAFIE

1. Brate, Rodica, (2014) *Limba și literatura română/universală pentru copii. Metodica predării limbii române: definitivat, gradul II: învățători, institutori, profesori (în limbile minorităților)*, Editura Universității Lucian Blaga, Sibiu

2. Bogart, C., Delmarle, S., Preda, V. (2012), *Formarea competențelor în grădiniță: o altă perspectivă asupra timpului școlar*, Editura Aramis Print, București
3. Brănișteanu R., Chira E., (2011), *Paradigme ale integrării curriculare în grădiniță*, Editura Delta Cart Educational, Pitești
4. Glava, A., Tătaru, L., Chiș, O. (2014). *Piramida cunoașterii. Repere metodice în aplicarea curriculumului preșcolar*, Editura Diamant, Pitești
5. Ionescu, M. (coord.) (2010). *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*, Editura Vanemonde, București
6. Norel, M., Bota, O., A. (2013). *Didactica domeniului experiențial limbă și comunicare*, Cluj-Napoca, Asociația de Științe Cognitive din România
7. Păiș-Lăzărescu, M., Tudor, S. L., Stan, M. M. (2015). *Mentorat în didactica învățământului preșcolar și primar*, Editura Sitech, Craiova
8. Preda, V., Breben, S., Gongea, E., Mitrulescu, V. (2009). *Învățarea bazată pe proiecte. Auxiliar didactic pentru aplicarea noului curriculum*. Editura Arves, Craiova
9. Vărășmaș. E. (2014). *Educația timpurie*. Editura Arlequin, București
10. *** *Curriculum pentru educația timpurie* (în vigoare)
11. <http://educatiaccontinua.edu.ro/repere-metodologice.html>